

ARVIOINTIKERTOMUS 2018

Vesilahden kunta

Tarkastuslautakunta 14.5.2019

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄ

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toiminnan voidaan katsoa olevan tuloksellista, jos kaikki sen neljä osatekijää toteutuvat: 1) taloudellisuus eli tuotosten ja panosten suhde 2) vaikuttavuus eli palvelun aikaansaava muutos 3) toiminnan laatu ja 4) toiminnan aikaansaaminen eli työelämän laatu. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää sekä vastaanottaa sidonnaisuusilmoitukset ja viedä ne valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu neljä varsinaista jäsentä ja kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnan jäsenet ovat puheenjohtaja Ari Arvela, varapuheenjohtaja Ilona Leppänen, jäsenet Soila Simoja ja Antti Uusi-Rasi. Varajäsenet ovat samassa järjestyksessä Elina Järvenpää-Mäkelä, Esko Halme, Leena Kurki ja Mauri Penttilä.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori. Tilikauden 2018 arviointia varten lautakunta on pitänyt 8 varsinaista kokousta.

Tarkastuslautakunta on tehnyt yhteistyötä Tampereen ympäristökuntien tarkastuslautakuntien kanssa yhteisen koulutuksen merkeissä. Lisäksi Tampereen ympäryskuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat kokoontuneet säännöllisesti tilikauden aikana.

Kaupunkiseudun tarkastuslautakuntien yhteisenä arviointitehtävänä oli selvittää kunnan- ja kaupunginhallitusten jäsenten kiinnostusta, osaamista ja perehtyneisyyttä hallitustyöskentelyyn. Kuntien sisällä oli eroavaisuuksia, johtuen pitkälti kuntien erilaisuudesta ja toimintakulttuureista. Vastausprosentti oli osalla yllättävän alhainen. Vesilahden osalta vastausprosentti oli 50 % ja tulokset pääosin hyviä (yli 3,5/5). Keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousivat hallitustyöskentelyn osalta vuorovaikutus ja yhteistyö sekä ristiriitatilanteiden käsittely. Kyselyyn vastanneet näkivät hallituksen vaikutusmahdollisuudet ja välit eri sidosryhmiin pääosin hyväksi.

Tarkastuslautakunta on arviointitehtävän suorittamiseksi seurannut kunnan toimielinten päätöksentekoa ja tutustunut hallituksen laatimaan toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen sekä haastatellut kunnan eri sektoreiden vastuullisia viran- ja toimenhaltijoita.

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta esittää, että aikaisempien vuosien tapaan myös muut toimielimet käsittelevät osaltaan arviointikertomusta ja antavat siitä lausuntonsa kunnanhallitukselle siten, että ne ovat valtuuston käsittelyssä alkusyksyn kokouksessa.

Tarkastuslautakunta on käynyt läpi kunnanhallituksen lausunnon koskien vuoden 2017 arviointikertomusta.

Tarkastuslautakunnalle esitettiin toive, että johtamisessa havaitut ongelmat yksilöitäisiin ja kerrottaisiin suoraan johdolle. Tarkastuslautakunta korostaa, että lautakunnan kokoukset ja kuulemiset ovat ehdottoman luottamuksellisia ja kuultavat voivat jatkossakin luottaa siihen, että heidän luottamuksellisesti kertomat asiat eivät yksilöidy ja niitä ei raportoida kokouksen ulkopuolisille. Tarkastuslautakunta kerää arviointityötä tehdessään materiaalia kunnan toiminnasta ja raportoi työnsä tulokset yleisellä tasolla valtuustolle, jonka alaisena se toimii. Valtuusto voi käyttää arviointitietoa hyväksi päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä.

Tarkastuslautakunta kiinnitti vuoden 2017 arviointikertomuksessa huomiota havaittuun ongelmaan vuorovaikutuksessa hallinnon sisällä. Lausunnossa kuvattiin jo käytössä olevia viestinnän välineitä, mutta muutoksia toimintaan ei koettu tarpeelliseksi. Tarkastuslautakunta näkee tärkeäksi, että käytössä olleet kommunikaation keinot päivitetään, sillä viestinnässä hallinnon sisällä oli havaittu kehitettävää.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin 2018 painopistealueena oli henkilöstönäkökulma. Työelämän laatu eli henkilöstön hyvinvointi on yksi neljästä osatekijästä arvioitaessa kunnan toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lähiesimiehille toivotaan koulutusta tehtäviinsä. Tarkastuslautakunta korostaa, että luottamusmiehille henkilöstön edustajina tulee taata työn vaatimat resurssit. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että tiedonkulun varmistamiseksi molempiin suuntiin, pääluottamusmiehet osallistuvat kunnan johtoryhmään niiltä osin, kun henkilöstön asioita käsitellään ja/tai määrääjoin, jotta kunnan henkilöstön näkökulmat tulisivat varmemmin huomioiduksi. Lisäksi henkilöstöraporttiin voisi olla hyvä lisätä osio luottamusmiesten toiminnasta ja näkemyksistä. Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen mm. ylläpitämällä avointa keskustelukulttuuria on yksi Vesilahden kuntastrategian linjauksista.

Lautakunta kiinnittää edelleen huomiota sairauspoissaoloihin, vaikka ne ovat jonkin verran vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna. Sairauspoissaoloja oli 11,4 pv/hlö (luvussa ei ole mukana soten henkilökunta), kun koko maassa luku on lähes 17 pv/hlö (v. 2017). Lautakunta näkee tärkeäksi, että kaikissa hallintokunnissa käydään läpi sairauspoissaolojen syyt ja pohditaan käytettävissä olevia toimenpiteitä sairauspoissaolojen vähentämiseksi, erityisesti jos poissaolojen syy liittyy työolosuhteisiin.

Arvio kunnanhallituksen laatiman toimintakertomuksen laadusta, luotettavuudesta ja kehittämistarpeesta

Toiminnan määrällisten, laadullisten ja taloudellisuustavoitteiden toteutumista on kuvattu kunnanhallituksen vuodelta 2018 laatimassa tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa.

Strategisten tavoitteiden toteutumisesta ei ole juurikaan annettu selvitystä tilinpäätöksessä 2018. Lautakuntien tavoitteiden toteutumisen yhteydessä on raportoitu strategisista tavoitteista, mutta hallintokuntien välillä on tässä edelleen eroja. Talousarvio on keskeinen väline strategian jalkauttamiseen. Tarkastuslautakunta korostaa, että toiminnalliset tavoitteet tulee johtaa strategiasta ja yhteys tulee huomioida myös raportoinnissa. Vuoden 2019 talousarviossa on kehitetty strategisten tavoitteiden esittämistapaa. Tavoitteet tulee asettaa siten, että niiden toteutumisen arviointi on mahdollista.

Arviointikertomusta kirjoitettaessa todettiin jälleen, että kaikille tavoitteille ei ole asetettu mitattavia ja yksiselitteisiä tavoitteita. Tavoitteiden mitattavuuteen pitää siis edelleen kiinnittää huomiota. Esimerkiksi tavoitteeksi ei voi riittää vain tapahtuman järjestäminen vaan se, mitä tällä pyritään saamaan aikaan (esimerkiksi kuntalaisten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen).

Tarkastuslautakunta esittää näkemyksensä, että tilinpäätös toimintakertomuksineen antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan toiminnasta ja taloudesta. Tilinpäätöksessä on jatkossa tarpeen esittää kunnanhallituksen näkemys talouden tasapainosta suunnitelmakautena ja siihen tarvittavista toimenpiteistä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kunnassa on tehty riskikartoitus keväällä 2018. Riskejä tunnistettiin 25 kappaletta ja näiden riskien minimoimiseksi tai hallitsemiseksi laadittiin toimenpidesuunnitelma. Kolme merkittävintä riskiä ovat korjausvelan realisoituminen, avainhenkilöriskit ja päätöksentekoriskit. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että riskit ja niiden hallintatoimenpiteet kartoitetaan säännöllisesti.

Avainhenkilöriskit ovat todellisia ja näiden hallitsemiseksi on riskien toimenpidesuunnitelman mukaisesti varmistettava sijaisjärjestelyt ja varahenkilöiden nimeäminen. Ns. hiljaisen tiedon hyödyntäminen on tärkeää.

Hallituksen sisäisen valvonnan selonteossa on havaittu puutteita kiinteistöihin ja joidenkin työyksiköiden henkilöstövaihdoksiin liittyen. Henkilöstövaihdosten yhteydessä on erittäin tärkeää huolehtia sähköisten ja paperilla olevien aineistojen siirtymisestä asianmukaisesti seuraajan käyttöön. Myös EU:n tietosuoja-asetus asettaa vaatimuksia erityisesti henkilötietojen käsittelyyn.

Tarkastuslautakunta korostaa, että hankittuja järjestelmiä (esim. työtilausohjelma Buildercom, työajanseurantaohjelma, sopimustenhallintajärjestelmä) on käytettävä ja esimiesten on valvottava niiden käyttöä.

Yhteistyön sujumisen varmistamiseksi tarkastuslautakunta muistuttaa kunnan luottamushenkilöitä kiinnittämään huomiota kommunikointiin kunnan henkilöstön kanssa, jotta henkilöstö ei aiheutta koe tilanteita kyseenalaistamisena. Valtuutetun tai muun luottamushenkilön ja henkilöstön välinen valtasuhde rajoittuu tiedonsaantioikeuteen. Laajemmat erikseen määritellyt valtaoikeudet kuuluvat nimetyille ryhmille, kuten lautakunnille ja valtuustolle.

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kunnanhallituksen alainen toiminta

Kunnanhallituksen muutetun talousarvion määrärahat olivat 17,7 milj. euroa ja toteutuma 17,0 milj. euroa. Tuloarvioista jäätii 237.000 euroa.

Kunnan väkilukutavoite oli 4500, mutta toteutuma tilanteessa 31.12.2018 oli 4396. Asukasluku laski 64:lla edellisestä vuodesta. Tavoitteiden arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, että kuntakuva -vastualueen tavoitteena oli kuntamarkkinoinnin lisääminen ja mittarina kaikissa kolmessa tavoitteessa väkiluvun kasvu. Tavoitteiden on raportoitu toteutuneen tai osittain toteutuneen. Tosiasiassa asukasluku laski, joten tavoitteiden toteutumisesta ei ole annettu oikeaa kuvaa. Markkinointitoimenpiteistä huolimatta tonttien myyntikampanja ei tuottanut tulosta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota eri hallinnonalojen erilaiseen kustannusten merkintään, osan ilmoittaessa kustannuksia kokonaiskustannuksina ja joidenkin kustannuksina/asukas. Tarkastuslautakunta

ehdottaa, että jatkossa luvut esitetään luottavuuden helpottamiseksi joka toimialalla yhdenmukaisesti kokonaiskustannuksina.

Valtuustoinfoihin on osallistuttu heikosti. Yhteistyössä valtuustoryhmien ja kunnan viranhaltijajohdon kesken on syytä selvittää keinoja, joilla valtuustoinfoihin osallistumista voidaan lisätä. Infot ovat tärkeitä tiedonvälitys- ja ajatustenvaihtotilaisuuksia. Infojen sisältöä ja tarkoituksenmukaisuutta on hyvä miettiä. Infoissa voisi olla esimerkiksi tietoisuuksia seudullisissa tilaisuuksissa käsitellyistä asioista.

Tietoliikenneyhteyksien kehittämiseen osoitettiin huomattavia resursseja ja tutkittiin useita erilaisia etenemismalleja. Riittävää asukkaiden kiinnostusta mihinkään malliin ei yrityksistä huolimatta löytynyt ja mallien talouslaskelmat näyttävät kustannusten osalta kaatuvan kunnan harteille.

Yhtenä tavoitteena oli joukkoliikenteen nykyisen palvelutason turvaaminen/lisääminen. Vuoden aikana laadittiin kunnan sisäisen joukkoliikenteen kehittämisselvitys, mutta epäselväksi jäi millä tavalla selvitys edistää joukkoliikenteelle asetettua tavoitetta.

Tukipalvelut

Tukipalvelujen osalta kiinnitettiin huomiota siihen, että raportointi tilinpäätöksessä on aika laajaa ja tätä olisi hyvä kehittää. Tilinpäätöksessä on hyvä keskittyä olennaisiin, tilinpäätösvuotta koskeviin asioihin ja muutoksiin sekä asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

Tukipalvelujen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat, mutta jokavuotinen ongelma toistui eli yksiköiden tilaukset olivat ylimitoitettuja todelliseen käyttöön verrattuna.

Edellisessä arviointikertomuksessa nostettiin esille, että liikuntapaikkakyselyssä yhdeksi kehittämiskohteeksi nousi sisäliikuntatilojen epäsiisteys. Tähän vastattiin hallituksen antamassa selvityksessä, että liikuntatilat siivotaan kerran päiväkäväjien tarpeisiin (koulut, päiväkodit), mutta siivouksen tilaamista iltaikäyttäjiä varten ei ole nähty tarkoituksenmukaiseksi.

Elinkeinotoimi

Kuntakuvan toiminnalliset tavoitteet ovat kuntamarkkinoinnin lisääminen. Mittariksi on valittu väkiluvun kasvu. Vesilahden väkiluku väheni 64 henkilöllä vuonna 2018. Tarkastuslautakunta toivoo huolellisuutta toiminnallisten tavoitteiden esittämiseen ja toteaa, että tässä kohtaa tavoitteet eivät esitetystä poiketen toteutuneet.

Vuoden 2017 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta ehdotti elinvoimatoimikunnalle laadittavaksi mittarin vaikutusten arvioimiseksi. Elinvoimatoimikunta ilmoitti lausunnossaan ottavansa asian käsittelyyn ja pohdittavaksi.

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut järjestää Pirkkalan kunta. Pirkkalan kunnan tarkastuslautakunta on laatinut arviointikertomuksen vuodelta 2018, jossa on käsitelty myös sosiaali- ja terveydenhuollon asioita ja tavoitteiden toteutumista. Tämä arviointikertomus on saatavilla Pirkkalan kunnan internet-sivuilta.

Sivistyslautakunnan alainen toiminta

Sivistyslautakunnan alkuperäisen talousarvion bruttobudjetoidut käyttötalouden määrärahat olivat yhteensä 10,14 milj. euroa ja tuloarviot yhteensä 0,729 milj. euroa. Talousarviomuutoksia tehtiin määrärahoihin vuoden 2018 aikana siten, että muutetun talousarvion määrärahat olivat 10,08 milj. euroa.

Vuoden 2018 käyttötalouden menojen toteuma oli yhteensä 9,997 euroa alittaen talousarvion käyttötalouden määrärahat.

Sivistyslautakunnan toiminnassa korostui toimintakulttuurien yhtenäistäminen. Perusopetuksen kehittämissuunnitelma muutettiin koskemaan myös varhaiskasvatusta ja uuden kehittämissuunnitelman 2019-2021 teko aloitettiin. Vesilahden kuntastrategian 2016-2021 syventämistä ja sivistystoimen kokonaisvaltaista kehittämistyötä varten aloitettiin syksyllä 2018 tekemään sivistystoimen visiota 2025.

Peruskoulut

Perusopetuksessa jatkui uuden opetussuunnitelman mukainen kehittämissuunnitelma. Tavoitteena on luoda paremmat edellytykset koulun kasvatustyölle ja tarjota oppilaille monipuoliset oppimisen mahdollisuudet ja tulevaisuuden taidot. Opetussuunnitelma toimii koulujen strategisena ja pedagogisena välineenä sekä apuna toimintakulttuurin uudistamisessa ja kehittämisessä. Asiakastytytyväisyyssmittaukset on toteutettu visiotyön, koulukuljetuskyselyn sekä leipää ja piimää –hankkeen kyselyn muodossa. Tarkastuslautakunta toivoo kommentteja mittauksien tuloksista.

Keväällä 2018 kilpailutettiin koulukyydit, tavoitteena oli kustannussäästöt ja palvelun laadun parantaminen. Muutoksia tuli liikennöitsijöihin, reitteihin ja koulujen alkamisaikoihin. Muutos jakoi vuoden 2018 koulukyytistrategian puoliksi, joten kilpailutuksen hyötyjä on vielä tässä vaiheessa vaikea arvioida. Koulukuljetuskyselyn tulokset auttaisivat tarkastuslautakuntaa arviointityössä.

Yhtenäiskoulun valmistelu alkoi yllättäen henkilöstövaihdojen luodessa otollisen ajankohdan tarkastelulle. 1.1.2019 Kirkonkylän koulu ja Vesilahden yläaste lakkautettiin ja tilalle perustettiin Vesilahden yhtenäiskoulu. Toimintakulttuurin uudistukseen liittyy haasteita, mutta tälle työlle on kuitenkin varattu aikaa useita vuosia. Tarkastuslautakunta jää seuraamaan uudistustyötä.

Keskeisiin määrärahoihin on merkitty 38.000€ ylitys aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta Vesilahden yläasteella. Ylitys on olennainen eikä asialle ole annettu tarkempaa selvitystä tilinpäätöksessä.

Epäselväksi jää, onko tarvikkeiden osalta noudatettu hankintavaltuuksia ja ovatko kaikki hankinnat olleet tarkoituksenmukaisia.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja mittarit ovat edelleen kehittyneet. Tämä on erittäin positiivista ja tavoitteet ja toteutumisen arvioinnit ovatkin tarkastuslautakunnan mielestä sisällöltään parhaita ja hyviä esimerkkejä muillekin vastuualueille.

Tavoitteissa oli muun muassa huomioitu edellisenä vuonna valmistunut varhaiskasvatussuunnitelma ja tavoitteena oli jalkauttaa se käytäntöön. Asiakastytyväisyyskyselyn osallistumisprosentin ja tuloksen arviointi osoitti, että henkilökunnan ponnistelut kyselyn toteuttamisessa kannattivat ja korkea arvosana asiakastytyväisyysessä on suuren osallistumisprosentin vuoksi tänä vuonna varsin luotettava.

Varhaiskasvatuksessa näkyi myös uusi varhaiskasvatuslaki ja sen tuomiin haasteisiin vastaaminen.

Päiväkotihoidon hoitopäivät toteutuivat lähes n. 1100 pv (3%) arvioitua pienempinä. Perhepäivähoidossa jäätiin tavoitteesta 86 päivällä, kun vastaava luku edellisenä vuonna oli 500 päivää. Kotihoidon tukea maksettiin keskimäärin 50 lapsesta kuukaudessa (edellisenä vuonna vastaava määrä 64 lasta kuukaudessa). Talousarviossa ennakoitiin kotihoidon tukea maksettavan keskimäärin 90 lapsesta kuukaudessa.

Liikunta- ja nuorisotoimi

Liikuntatoimessa oli kiinnitetty huomiota tavoitteiden asettamiseen ja ne olivat aiempaa selkeämmin toimintaa ohjaavia. Sali- ja kenttävuorojen käyttöaste oli kuitenkin edelleen mittarina, vaikka edellisen arviointikertomuksen vastineessa todettiin, että näistä ei tehdä laskelmia. Miten näitä silloin voidaan mitata ja onnistumista todeta? Seurafoorumi kokoontui kaksi kertaa. Onko kokoontumisten määrä oikea mittari seurojen kuulemista ja yhteistyötä koskevaan tavoitteeseen?

Vastineessa liikuntapaikkakyselyn keskeiset huomiot olivat liikuntapaikkojen huollon tarve sekä huollon laadun parantaminen. Kyselyn perusteella teknisen toimen oli tarkoitus lisätä resursseja liikuntapaikkoihin ja suunnitella investointeja. Teknisen toimen kanssa tehtiin kunnossapito- ja investointisuunnitelma. Suunnitelman laatimisen jälkeen tulee päättää jatkotoimista, joilla liikuntapaikkojen riittävä hoito turvataan.

Nuorisotoimessakin oli asetettu aiempaa mitattavampia tavoitteita, mutta toteutumista arvioitaessa osallistujien, tapahtumien jne. määrät puuttuivat, vaikka ne oli asetettu mittareihin. Koulukyytijärjestelyt ovat muuttaneet koulujen lukujärjestyksiä, minkä seurauksena kävijämäärä nuorisotila Nurkalla on alakouluikäisten osalta vähentynyt. KultTour-viikon osalta piti tapahtumien järjestämisen lisäksi myös kerätä palautetta nuorilta, mutta tietoa ei ole, toteutettiin kysely ja mikä kyselyn tulos oli.

Etsivässä nuorisotyössä järjestettiin kesätyöinfo ja tiedotettiin kesätyöseteleistä. Kesätyöpajan toteutumisesta tai sen osallistujamääristä ei kuitenkaan tilinpäätöksessä ole tietoa, vaikka se oli arviointikriteerinä.

Hyvinvointipalvelujen toimintasuunnitelman tavoitteet ovat olleet varsin laajat työntekijäresursseihin nähden. Tarkastuslautakunta toivoo, että jatkossa tavoitteiden määrä suhteutettaisiin käytössä oleviin työvoimaresursseihin ja esiin nostettaisiin kunkin vuoden avaintavoitteita.

Kirjastotoimi

Kirjastotoimessa uuden kirjaston valmistumisen viivästyminen siirsi useita tavoitteita vuodelle 2018. Tämä näkyy tavoitteiden suurena määränä. Tarkastuslautakunta näkee tärkeäksi, että tavoitteiden määrä jatkossa suhteutettaisiin käytössä oleviin työvoimaresursseihin.

Tavoitteita on arvioitu numeerisesti ja niistä on helposti nähtävissä uuden kirjaston vaikutus toimintaan. Aukioloaikojen laajeneminen mahdollistui omatoimijalla ja työntekijöiden työaika on käytetty uusien laitteiden käytön opastamiseen. Lisäksi tilaisuuksien ja näyttelyiden määrä kirjastossa on kasvanut rajusti. Tarkastuslautakunta jäi pohtimaan tämän vaikutusta kirjaston perustuksen tekemiseen työmäärän kasvaessa. Työnkuvien päivitystarvetta kannattanee tarkastella toiminnan vakiinnuttua. Kaikkineen uusi kirjasto on toivottu investointi, josta tulee pyrkiä saamaan kaikki irti esim. aukioloaikojen optimoinnilla ja tarkoituksenmukaisilla työjärjestelyillä.

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimessa tapahtui merkittävä toimintakulttuurin muutos uuden kirjaston myötä. Tähän liittyvät tavoitteet toteutuivat suurelta osin eli palvelutarjottimen käyttöönotto ja pysyvien näyttelyiden ensimmäisten esineiden tuominen kirjastoon. Sen sijaan Kulttuuriportaati-ohjelman käynnistäminen ja kulttuurikohteiden mobiiliversion rakentaminen siirtyivät vuodelle 2019. Näin ollen kulttuuritoimen tavoitteista toteutuivat lähinnä perinteiset toimintamuodot ja kehittämistyö etenee hitaasti. Tämä selittynee vähäisillä työntekijäresursseilla, mikä kannattaa ottaa huomioon tulevien vuosien tavoitteita asetettaessa.

Teknisen lautakunnan alainen toiminta

Vuoden 2018 aikana laitettiin uudelleen perustettu kunnaninsinöörin virka hakuun ja valintaprosessin jälkeen virka täytettiin syksyllä. 2019 puolella koeajan kuluessa kunnaninsinööri irtisanoutui. Henkilöstön jatkuva vaihtuvuus on valitettavaa ja tarkastuslautakunta toivoo rekrytointeihin kiinnitettävän enemmän huomiota. Toiminnassa on havaittavissa teknisen toimen johtajan puuttumisen aiheuttamia ongelmia. Sinällään hyviä hankkeita on toteutettu ilman, että niitä on ennakolta budjetoitu.

Aiempien vastuuhenkilöiden on pitänyt tehdä kiinteistöjen kunnossapidon suunnitelmallistamiseksi tarvittavat pohjatyöt ja ohjelmat. Ne ovat jääneet kesken henkilöiden lähtiessä viroistaan. Tämän seurauksena määräaikaiset ennakoitavat kustannukset ovat osin kasautuneet vuodelle 2018.

Uuden kirjaston rakentamiseen liittyviä kaikkia töitä ei ole asianmukaisesti tilattu tekniseltä toimelta aikanaan, vaan ne on teetetty ilman suunnitelmaa. Valtuusto on peräänkuuluttanut kaikkien

kirjastohankkeeseen liittyvien kustannusten selvittämistä ja budjetointia jo ennakolta.

Teknisen toimen työtilauksissa ja -ohjauksessa käytettävän työnhallintaohjelmiston käytön tavoitteena pitää olla kaikkien töiden kirjautuminen järjestelmään ja kesken olevien ja päätettyjen töiden mahdollisimman reaaliaikainen ylläpito. Työvirran läpinäkyvä hallinta lisää merkittävästi käyttäjien tyytyväisyyttä tiloihin ja kunnossapitoon.

Vesi- ja viemärilaitos tarvitsi edelleen kunnan taloudellista tukea. Vuoden 2019 alusta se yhdistettiin Lempäälän Vesi -liikelaitokseen.

Palo- ja pelastustoimessa saatiin vuoden aikana parannus sairaankuljetukseen päiväaikaisen ambulanssin ryhdyttyä päivystämään Vesilahden kirkonkylän paloasemalla. Palotarkastuksissa havaitut puutteet kunnan kiinteistöissä on korjattu määräajassa.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan alainen toiminta

Lautakunnan tehtävät ovat merkittäviltä osin lakisääteisiä viranomaistehtäviä, joiden tekemiseen tai tekemättä jättämiseen ei kunnalla ole mahdollisuuksia vaikuttaa. Useiden vuosien ajan ulkoisilta tahoilta on tullut painetta muuttaa näitä ylikunnallisiksi, toistaiseksi onneksi onnistumatta. Tarkastuslautakunta pitää kunnan elinvoiman kannalta ensiarvoisen tärkeänä pitää kaavoitusta ja rakennusvalvontaa kunnan omana toimena ja edelleen seutukunnallisesti parhaiten palvelevana rakennusvalvontana.

Lupapiste-palvelun kautta rakennus- ym. lupia voi hakea sähköisesti, vaikkakin paperisten lupienkin mahdollisuus on säilytetty. Lupapiste-palvelu on nostanut kuluja jonkin verran, mutta talousarviossa on silti pysytty.

Rakentamisen vähäisyydestä johtuvasta lupatuottojen pienuudesta huolimatta on lautakunta pysynyt budjetissaan.

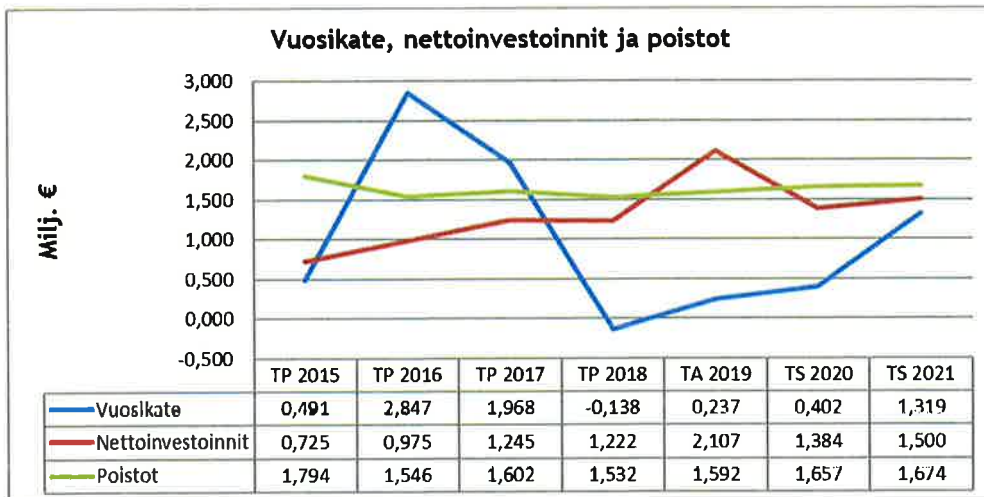
Ympäristönsuojelun ympäristöluvan käsittelyaika saatiin puristettua 1,5 kuukauteen.

3. KUNNAN TALOUS

Kunnan ulkoiset toimintatuotot olivat yhteensä 2,9 miljoonaa euroa (2017: 3,2 milj. euroa) ja toimintakulut 26,9 miljoonaa euroa (2017: 25,8 milj. euroa). Toimintatuotot kattoivat toimintamenoista 10,7 % (2017: 12,2 %). Toimintakate heikkeni edellisvuodesta 1,4 milj. euroa.

Kunnan tuloista valtionosuudet muodostivat 7,6 miljoonaa euroa, joka on noin 0,2 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän. Verotuloja kunnalle kertyi yhteensä 16,2 miljoonaa euroa, joka on noin 0,5 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän.

Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen määrää vuosina 2015–2021 esittävä kuvio osoittaa selvästi vuosikatteen ja poistojen välisen vajeen kertomusvuodesta aina vuoteen 2021. Ennusteen mukaan poistoja ei lähivuosina pystytä vuosikatteella kattamaan.

Vuosikate painui negatiiviseksi -0,14 miljoonaa euroa (2017: 1,97 miljoonaa euroa) samoin poistoprosentti, ollen -9 % (2017: 123 %). Suunnitelman mukaiset poistot (1,5 miljoonaa euroa) laskivat edellisvuodesta noin 0,1 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos oli 1,6 miljoonaa euroa alijäämäinen, ollen kuitenkin noin 400 000 euroa muutostalousarviota parempi. Otettaessa huomioon tilinpäätöksessä 2018 olevat edellisten tilikausien ylijäämät (655 te), tilikauden 2018 alijäämän (1,631 me) ja taloussuunnitelmakaudelle 2019-2021 arvioidut alijäämät (yhteensä 2,869 me), on lopputuloksena se, että taloussuunnitelma vuoteen 2021 ei ole talouden osalta tasapainossa. Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan talouden tasapainoon ja kuntalain alijäämä säännösten noudattamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota taloussuunnitelmakaudella.

Verotulot olivat alkuperäisessä talousarviossa 16 795 000 euroa. Vuoden 2018 aikana tehtiin muutostalousarvio, jossa verotuloarviota laskettiin 270 000 eurolla. Verotulojen toteuma oli 16 230 000 euroa alittaen muutostalousarviossa ennakoitun 290 000 eurolla. Alkuperäisessä talousarviossa ennakoitut valtionosuudet, olivat 7 450 000 euroa. Valtionosuuksien toteuma oli 100 000 euroa arvioitua parempi, ollen 7 550 000 euroa.

Kunnan lainakanta oli vuoden 2018 lopussa 14,2 miljoonaa euroa, kasvaen edellisvuodesta 0,3 milj. euroa (2017: 13,9 milj. euroa). Kuntakonsernin lainakanta kasvoi miljoona euroa viime vuoteen verrattuna ollen vuoden lopussa 16,2 miljoonaa euroa (2017: 15,2 milj. euroa). Vesilahden kunnan asukaskohtainen lainamäärä on edelleen suurempi kuin useissa kunnissa Pirkanmaalla. Kuntakonserneja verrattaessa Vesilahden asukaskohtainen lainamäärä on kuitenkin keskimääräistä pienempi.

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä pienempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta. Vesilahden omavaraisuusaste vuonna 2018 oli edelleen heikko 32,7 % (2017: 37,5%).

Tarkastelu kuntalain 118 §:ssä määriteltyjen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerien täyttymisestä (kriisikunnaksi määritellään, mikäli kriteerit täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin):

Kriteeri	TP2018	Johtopäätös
Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen	+141	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Vesilahti: 21,5 Koko maa: 19,86	TÄYTTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla	Vesilahti: 3693/ as. Koko maa, raja-arvo v.2017: 9448/ as.	EI TÄYTY
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	Vesilahti: 68,4 %	TÄYTTY

Talouden tasapainon tarkastelua:

Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.2018	+ 2.286.000 euroa
Tilikauden alijäämä 31.12.2018	- 1.631.000 euroa
Ylijäämät yhteensä 31.12.2018	+ 655.000 euroa
Talousarvio 2019 alijäämäarvio	- 1.315.000 euroa
Taloussuunnitelma 2020 alijäämäarvio	- 1.216.000 euroa
Taloussuunnitelma 2021 alijäämäarvio	- 338.000 euroa
Alijäämät 2019-2021 yhteensä	- 2.869.000 euroa
Arvio alijäämistä 31.12.2021 tilanteessa	- 2.214.000 euroa

4. YHTEENVETO

Kunnan talous kääntyi selvästi tappiolliseksi mm. valtiovallan edellisenä vuonna tekemän liian suuren verotuloutuksen oikaisun ajoituttua kuluneelle vuodelle. Tämän ajoittumisvirheen vuoksi kunta näyttäisi tehneen ns. syömävelkaa vuosikatteen painuessa 138 €/asukas negatiiviseksi. Kestävän talouden edellyttämät poistot ja arvonalennukset katettiin kokonaisuudessaan taseessa ollutta edellisten tilikausien ylijäämää käyttämällä. Kunnan talouden tilanteeseen ja sen heilahteluihin vaikuttaa merkittävästi myös terveydenhuollon, erityisesti erikoissairaanhoidon sekä lastensuojelun menojen vaihtelut.

Kunnan lainakanta vuoden lopussa oli 3228/asukas ja kuntakonsernin, joka käsittää kunnan lisäksi osuudet Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymästä, Pirkanmaan liitosta ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymästä, lainakanta 3693€/asukas. Lainakannat ovat merkittäviä, mutta eivät etenkään nykyisillä koroilla hälyttäviä.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota kunnan tiedottamiseen, niin organisaation sisällä kuin sen ulkopuolella. Kunnat internet-sivut uusittiin v. 2018 ja sisältöä myös uudistettiin. Lautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota siihen, että sivuilla annetaan riittävästi ja kattavasti tietoa kunnasta, palveluista, päätöksenteosta ja tapahtumista. Monille internet on luontaisin tiedonhakukanava ja kunnan omissa käsissä on, mitä sivuilla esitetään. Sivujen toimivuudesta ja visuaalisuudesta annetaan kiitosta, mutta sisältö loppujen lopuksi merkitsee eniten.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä ja päättäjiä yhteistyöstä arviointivuonna 2018.

Vesilahdessa 14.5.2019

Ari Arvela, puheenjohtaja

Soila Simola, jäsen

Ilona Leppänen, varapuheenjohtaja

Antti Uusi-Rasi, jäsen

Kannan kuva Kesäilta Suonojärvellä (Ari Arvela)

Kuva kirjastosta (Inka Valtamo)